

ELROHANÁSAIM

Hogy tudtam én azelőtt nevetni! Micsoda fények égtek azelőtt a szememben, és milyen szép álmokat szövögettem az életemről! Hol volt az a pillanat, amikor minden elromlott, amikor cinikussá és kegyetlenné változtam? Egyáltalán hogy tudtam ennyire elromlani? Úgy hordozza az ember a titkait, ahogy az idő viszi a múltat és a jövőt, mindig önmagában, szétszakíthatatlanul. Mozdulataink és furcsa indulatokat rejtegető szavaink, amelyeket képtelenek vagyunk megmagyarázni, mind a rémület erejével gyökereznek belénk, ránk zúdítva a bizonytalanságot és a szorongást – végül ott állunk egyedül a végtelen, kopár földön, vagy négy üres, hideg fal közé szorítva, mellünkben repüléshez készül a sikoltás, az agyunkban összefüggéseiket vesztik a gondolatok, a világ leegyszerűsödik körülöttünk: hideg a szoba, mert ősz van, a diófa lombja súlyosan sárga az ablak előtt, jó lenne kimenni és játszadozni a levelekkel, mint gyerekkoromban, két körömmel kisercegtetni az érzetek közül a hárttyát, és elálmélni az érzet-vázakon, meleg csodálkozással, mint gyerekkoromban, apám jön felém kátrányszagú ruhában, a hóna alatt olajos bór aktatáskával, az állomásra indul talpfákat emelni, síneket csavarozni; meggörnyedt háttal, tompa fényű, szomorú szemekkel, hatalmas, nehéz lépésekkel, így jön keresztül apám az udvaron, mint aki tudja, hogy merre tart. Ülök a nagy, sárga levelek között, a földön, és két körömmel sercegetem a hárttyákat az érzetek közül, hallom a nehéz lépéseket, és érzem a végtelen szomorúságot a hangban, mit csinálsz, Évikém, kérdi apám, csak játszom, válaszolok, és felmutatom a formátlanná

tépázott falevelet. Miért volt olyan végtelen az apám mosolya, és miért voltak olyan nehezek a lépései, ahogy görnyedt háttal ment a kapu felé, ezen töröm a fejem, ahogy visszafelé lépek az ablaktól, a két öreg az ajtó mellett áll, valami furcsa szeretettel és bizakodással figyelnek, a padló recseg a lépéseim alatt, mert összeszáradtak, felgöbültek a deszkák, nagy, fekete repedések sötétlenek közöttük. Ne féljen, kisasszonyka, mondja a bácsi, amikor észreveszi, hogy nagyon nézem a repedéseket, ne féljen, nincsenek bogarak, eger sincs, jó kis szoba ez. Idegennek érzem a szobát az egyetlen, kertre nyíló ablakával, az ablak előtt a vén, intarziás asztallal és a durván faragott székekkel, azelőtt a kislányom lakott itt, mondja kedvesen a néni, egészen amíg férjhez ment, aztán városra költözött. Nézem őket, mert olyan szomorú, ahogy egymás mellett áll ez a kiégett, kicsi öregasszony és a lassú mozgású, görnyedt öregember. Jó kis szoba ez, mondja a bácsi, Juli is jobban tette volna, ha itt marad. A torkom elszorul, ahogy nézem őket: egyszerre szomorodnak el, mint akik tökéletesen ismerik egymást. Az ágy nagy, a barnára mázolt betétekről pattogzik a festék, jó alvás esik rajta, mondja a néni, a szalma is egészen friss a zsákban.

Amikor végre magamra hagynak, leülök a szálkásra súrolt székre, a berakott asztal mellé, Bogárcira gondolok és Jánosra, mert nagyon fájnak még, alig három órája szálltam le az autóbusról; megkerestem az igazgatónőt, és megmutattam a papírjaimat, aztán megkérdeztem, hogy hol található szállást. Talán Miklós bácsiék kiadnák a szobát, mondta a nő, igaz, messze van, egészen a faluszélen, de szép a szoba. A fejem fájt az utazástól

és az idegességtől, az emberek megbámultak, és tisztességtudóan köszöntöttek, ahogy a faluvég felé mendegéltem a poros úton. Minden furcsa volt, az egyedüllét, a csend és az üresség, ami egyre jobban előmlött rajtam, a falu szürke, jellegtelen, régi házak és kopott kerítések váltogatták egymást, a ház, amit végül a gyerekek mutattak meg, tornácos és öreg, nagy, lapos kövek sorjázta a kaputól a bejáratig, a néni éppen vizet húzott a kútnál, a gyerekek megálltak a kerítésnél, és bá-mézkodtak – ilyen egyszerű volt a megérkezés. Ülök a durván faragott széken, előttem az ablak, szürke keretes, apró négyszög, az ablakon túl egy diófa, mögötte rozoga kutyaól, üresen, aztán a hiányos sövénykerítés, a budi és a felszántott, kopár domboldal; a gondolataim elporoszkálnak szépen Jánosig, pedig nem akarom, este van, tíz óra, a konyhában hidegen villognak a csempék, a hűtőszekrény csendesén duruzsol a sarokban, ülök a mosogatóasztalnál, és törölgetem az edényeket, a nappaliból, a nyitott ajtón keresztül zene hőmpölyög felém, valami Beethoven-szimfónia, anyu és János nézi a koncert-műsort a televízióban, ülök a mosogatóasztalnál, és törölgetem az edényeket, mert én úgysem értek a zenéhez, mondta anyu valamikor a házasságunk kezdetén, becsukhatnád az ajtót, szól ki János a szobából, csukd be, kérlek, az ajtót, zavar a fény, halkán mondja, hogy fel ne ébredjen Bogárci, nem válaszolok vissza, anyu mordul a sötétben, beszélj, bolond, mondja, és idegesen bevágja az ajtót, Bogárci felsír, János káromkodik, letörlöm az asztalt, és elteszem az edényeket, átmegyek a fürdőszobán keresztül a hálósobánkba, anyu csitítgatja a gyereket valahol az ajtók mögött, megvetem az ágyat, kiteszem a János pizsamáját a takaróra, Bogárci elhallgat, bebújok a hálóingembe, és lefekszem,

hideg az ágy, összekucorodom, és elszunnyadok, kint kattann a televízió, hallom a János lépteit, aztán érzem, hogy mellém bújik, a keze elindul, felkúszik a mellemre, hagyj, sziszegem, és megremegek a jéghideg kezétől, csak nem gondolod, hogy fetrengem veled, mert egy rohadt papíron egymás mellé írták a nevünket? Mi, döbben fel, mit mondasz? Keserűen beleröhögök a sötétségbe, nem szoktam olyannal szeretkezni, akit utálok. Megbolondultál, mondja, és felgyújtja az éjjelilámpát, a fény előmlik a szobán, mert a délutáni nap kibújt a diófa lombjai mögül, melegíti az arcomat és a kezemet, ahogy így ülök a vén intarziás asztal mellett, és kifelé bámulok az ablakon: ez hát a végállomás, itt végződött a boldogság, és itt értek véget az álmok, az ablak előtt, a diófán halványan sárgulnak a levelek, egyre több diót fedezek fel közöttük, egészen apró, zöld héjú diószemek; nincs kedvem emlékezni, kicsomagolni sincs kedvem, kimegyek hát az udvarra, hogy elbeszélgessek a háziakkal, padra ülünk, a nagy diófa alá, lógó lábú, alacsony padra, a bácsi a fiairól mesél meg a kislányáról, a gyerekek egymás után születtek, egy-egy évvel nagyobbak egymásnál, azelőtt könnyebb volt, mondja, amíg együtt volt a család, szép pénzeket kerestek a gazdaságban, de aztán a fiúk megnősültek, a lányka férjhez ment, és ők már nem bírják úgy a munkát, mint azelőtt.

Még volt egypár nap az iskolakezdésig, ezt az időt arra használom, hogy berendezem a hétköznapiakat, azaz megpróbálom megszokni, hogy bármit csinállok, még mindig túlságosan sok fölös időm marad az elmélkedésre és az emlékezésre, reggel korán kipattan a szemem, a szoba még mindig idegen, lehült az éjszaka, begubózom a takaróba, és

megpróbálok visszaaludni, de nem megy, egyszer csak összecsapja a néni a kezeit, pontosan az ablakom alatt, és felkiált: jé, mekkora kutya, hallom a bácsi lépéseit és a tanakodást, a töprengő mondatfoszlányokat „hogyszerültide”, meg „nagyereide”, és „nanefélj”, mire az ablakhoz lépek, a kutya ott forgolódik feszesre húzott láncsal az ól körül. Hát felébredt a kisasszonyka, csodálkozik az öreg, ahogy kilépek a tornácra, igen, mondom, rossz alvó vagyok. A levegő kellemes ízű, a nap laposan benyal a tornác fedele alá, mi is meggazdagodtunk az éjjel, mondja a bácsi, valahonnan idevetődött egy kutya, megnézzük? Az arcán egymásra gyűrődnek a ráncok, a szemében, valahol egészen mélyen remeg a fájdalom, de a szája minden alkalmat felhasznál egy mosolyra – fáj ez az arc. Ilyen volt az apámé is, de Jánosnak soha nem lehet ilyen arca, erre gondolok, miközben a kutya felé megyünk. Nincs lánchoz szokva, mondja az öreg, azért ilyen nyugtalan. Nagy, izmos, de sovány az állat, elhúzódik, fojtottan morog, barna, lompos a szőre, a szeme is barna, hideg, gyanakvó a pillantása, mérgesen felhúzza a bőrt a fogairól; kenyeret dob neki az öreg, de a kutya nem mozdul, csak lenéz a kenyérre, aztán újránk emeli a szemét, így áll előttünk, az ól másik oldalán. Még vad, mondja az öreg, de majd hozzánk szokik, eddig még minden kutyánk szelíd volt. Visszamegyek a szobába, bevetem az ágyat, a falon a vakolat enyhén göröngyös, vékony lemezekben pattogzik róla a mész, amikor hozzáérek a lepedővel, azt figyelem, ahogy a felszíni rétegek alól újabb, piszkosabb rétegek kerülnek elő, mindig újabbak és mindig piszkosabbak, Bogárci belesajdul az altestembe, ahogy a kanapén ülök a nappaliban, minden ajtó nyitva, anyu az udvaron, a szomszédokkal beszélget hangosan: neveltem,

tanítottam, mondja, s akkor idehoz egy ilyent, Bogárci belesajdul az altestembe, ülök a heverőn, és olvasni próbálok, de a fülem a kinti zajokat mérlegeli, anyu bevonul végre a konyhába, mi van, szól be az ajtón, még nem tetted oda az ételt, nem, mondom, és nem is teszem, mert fáradt vagyok és beteg. Csak azt szeretném tudni, morogja, mi a fenét csinálnál, ha én nem lennék. Megdöglénék, üvöltöm ki az ajtón, felfordulnék az éhségtől és a mucsoktól!

Az ágy mögött a falon piros ezüstpapírral díszített üveg fényképtartó, életlen, barnás árnyalatú fénykép az üveg mögött: a nagyobbik fiú, a kisebbik fiú és a lány, a fejük merev, a szemük üres, a mosolyuk fagyott vigyor. A fiúk mereven kihúzták magukat, a kalapjuk büszkén félrecsapva, retusált fényfoltok csillognak a csizmák orrán, a fiúk keze hetykén a lány vállán, a nagyobbik fiú mellett rosszul festett márványoszlop – nézem őket, az emberek nem hordozzák titkaikat az arcukon. A nagyobbik fiú korán megnősült, mondta a bácsi, pedig eleget mondtuk neki, ne siessen úgy azzal a nőszüléssel, nem hallgatott senkire, mindent a maga feje után csinált. Az első gyerek akkor született meg, amikor katona volt, ki tudná megmondani, hogy kitől. Péternek hívják ezt az unokát, ő a legnagyobb az unokák közül, szőke, kövér gyerek, amikor hazajött a nagyobbik fiú, szomorú volt, megnézte a gyereket, aztán megnézte a feleségét, akivel később állandóan veszekedtek. Aztán még két gyerekük született, mondta a bácsi, és az a legfurcsább az egészben, hogy a fiú mégis ezt a gyereket szerette a legjobban, ezt a kis bitangot. Hát meg tudja ezt érteni a kisasszonyka, kérdezte az öreg fejcsóválva, de én éppen arra gondoltam,

hogy mi lenne a földön, ha minden ember megszaladna a fájdalmai elől. Úgy nézett ki, mesélte tovább az öreg egy árnyalattal szomorúbban, hogy Marika jól eltalálta a házasságát, városi fiú volt, jól öltözött és jópofa, csak túlságosan szerette az italt, itt ismerkedtek össze egy szüreti bálon, három hét után házasodtak össze, és aztán elment Marika, városra ment, munkát kapott egy gyárban, úgy nézett ki, hogy jól eltalálta a házasságát. De aztán minden elromlott valahogy, egyre többet ivott a férje, megverte Marikát, akkor is megverte, amikor a gyerekét hordta a hasában, ez a gyerek nyomoréknak született, púpos és rosszul fejlett. Mi lenne, ha mindenki megszaladna a fájdalmai elől, gondoltam, miközben az öreget figyeltem. Igaz, mondta, Marikának szép ruhái vannak, szép ruhái, mint a kisasszonykának. Látja, a kisebbik fiú más, mindig józanabb volt a nagyobbnál, okosabb is, szép házat épített itt a faluvégén, a felesége is rendes, dolgos asszony, három gyerekük van, mondta, és megtörölte a szemét a kezével, csakhát ez a fiú beteg, ellenőrzésre jár minden hónapban az orvosokhoz.

A kutya élesen felvonít az udvaron, aztán tompán dobban valami. Miklós bácsi takarítja el az ól körül a szemetet, és ráhúz a kutyára a lapáttal, mert betekerte a lábait a láncsal, ahogy szűkülve és morogva egyre távolabb igyekezett kerülni az öregtől, erre a dobbanásra eszmélek fel, erre a furcsa puffanásra, a gyomrom felkavarodik, ellépek az ablaktól, de újra és újra hallom a puffanást, ahogy a bácsi ráhúz a kutyára a lapáttal, valami görcsbe rántja a testem, mint amikor a fényesen kivilágított nappaliban, mert égett a csillár, sziporkázott a fény a kristálygömbökben, égtek a fali-

lámpák, az állólámpa is szétszórta zöld fényét a fekete bőrrel kárpitozott székek közé, Bogárci laposan pislogott a járókában, éppen elmentek a vendégek, János állt az asztal mellett sűrű ruhában, elegánsan, előtte anyu lábujjhegyen, úgy simogatta végig zsírpárnás kezével a János arcát, az én drága szép mérnök fiam, mondta, és Jánosnak ragyogott az arcán az elégedettség, aztán Bogárcihoz fordult anyu, és az én drága kövér kisunokám, mondta – a gyomrom felkavarodott, nappal van, ülünk a konyhában, csak János járkál idegesen, hallgassatok már, mondja, nem fogjátok be egyszer már a szátokat, az ember egész nap lótfut, idegeskedik, s ha hazajön, csak a veszekedéseket hallja, hát nem hallgatnátok már el? Anyunak elpittyen az ajka, mikor leül, könnycseppek fodrozzák az arcát, de hát, mondja árván, én csak a javadat akarom, fiacskám, elfojthatatlanul kitör belőlem a röhögés, berohanok a szobába, végigvetem magam a heverőn, és fuldoklok, pedig fáj, hogy János így egy kalap alá vett minket anyuval, valami görcsbe rántja a testem, mert Miklós bácsi erősen ráhúz a lapáttal a kutyára, tompán puffan az ütés, odamegyek az ablakhoz, és nézem az állatot, lógó nyelvvel, lihegve ráncigálja jobbról balra és balról jobbra a láncát, a lábai nekifeszülnek a földnek, így forgolódik körbe-körbe, feszesre húzott láncsal, idegesen.

Repül, repül az idő, mintha magnótekeres surrogná visszafelé, anyám jön látogatóba, nagy szemekkel, csodálkozva néz maga köré, mindent újra megcsodál, a szobát, a konyhát, a hálót és a hatalmas fürdőszobát, örvendek, hogy boldog vagy, mondja, s én nem mondhatom, hogy nem ilyennek képzeltem a boldogságot, a szemében elfelejtett álmok

csillognak, mint akkor, az esküvőm napján, magas, kétszárnyas ajtók a szobák között, nagy, kristálycsillárok és ezüstös, karos falilámpák, bőrfotelek és perzsák, porcelán edények az ebédlőasztalon, kisestélyi és fátyol, fehér csipkekesztyű; négygomboos fekete öltöny kikandikáló zsebkendővel, villogó lakkcipő és nagy kelyhű kálák fekete kerámiavázákban, hangos vendégsereg és gratulációk, anyu vigyázza a mozdulataimat hideg szemekkel, kegyetlenül, aztán szoba a negyedik emeleten, zöld gyepen kanyargó aszfaltjárdák, élősövények, bokrok és szomorúfüzek az ablak alatt, a falon képeslapokból kivágott színes cigarettareklámok, díszes betűk: PALL MALL, CHESTERFIELD, WINS-
TON, nem tudok üres falakat nézni, mondta Kati, még valamikor gólya-korunkban, négy ágy a falak mellett, asztal az ablak előtt, Marika ül ott, lenéz, és rám szól, a mérnök úr előállt, János sétál idegesen és peckesen a lányszemek ösztüzében, kis ház a városszélen, a cserepeken vastag moharéteg, az ablakoknál, az ajtó mellett arasznyi foltokban málló vakolat, zakatol a varrógép a félhomályos, apró konyhában, gyere, próbáld fel, mondja anyám, serceg a karton, ahogy belebújok, szakad a szál a fércelésnél, itt mintha húzna, mondja anyám, emeld csak fel a karod, sarokba húzódó öltözőtükör a szobában, széthúzódo szemek, összelapult fej, megnyúlt lábak, na, ne nézd magad annyit, mondja anyám, add már vissza, hogy eldolgozhassam. Apám megy el az ablak előtt hatalmas lépésekkel, de nálam felejtí a szeméből a fájdalmat, a fogsorából a szorítást, az arcáról a keserúséget, anyám földet dob, nagynéném földet dob, nagybátyám földet dob, a lapátok földet dobnak, és anyámban végre feltör a zokogás.

Egész éjjel esett, csatakosan járkál a kutya reggel az ól körül; a frissen olajozott padlón apró lábnyomok, ferencek, istvánok, árpik és marikák és julikák bámulnak, a hangom idegen, égő arcomat a tenyereim közé szorítom, babonás félelemmel motoznak a gyerekszemek a vörösre lakkozott körmeimen, korán elengedem őket, mert ez az első tanítási nap, az utcán egymást érik a tócsák, jó napot, mondják az emberek, jó napot, mondom én is, hát nagy eső volt az éjjel, bizony, hatalmas eső. Topogok a tornácon, rázom a sarat, aztán lehúzó a cipőimet, belépek a szobába, és átöltözöm, éppen vastag zoknit húzok a lábamra, amikor váratlan erővel és nagyon fájdalmasan felvonít a kutya, megdermedek, aztán az ablakon át a kutyaól felé bámulok, és képtelen vagyok felfogni: mi történik, Ilon néni erősen kapaszkodik a láncba, Miklós bácsi a kutya farán térdel, a kezében villog az ácsfejsze, vonaglik, üvölt az állat, aztán lecsap a vas, az üvöltés őrvölgéssé erősödik, rángatózik a kutya, s amikor felengedik, a farka felé kapdos a fogaival, pontosabban a véres csonk felé, mert a lompos, ívbe hajlott farkok ott hever előttük a sárban, kicsapom az ajtót, és végigrohanok az udvaron, miért bántják, kiáltom, Miklós bácsi, miért bántják azt az állatot? Minden kutyánk csonka farkú volt, nevet rám az öreg. De hát, lihegem, fáj annak az állatnak! Ne féljen, kisasszonyka, nyugtatnak, nincsen annak lelke.

Órákon keresztül figyelem. Mi mást tehetnék; ez a rohadt, bicegő lábú, vén intarziás asztal, ahol az óravázlatot írom minden délután, pontosan az ablak mellett van, az ablakon túl a diófa, aztán a kutyaól, mögötte a hiányos sövénykerítés és a szántóföldek. Ülök az asztalnál, előttem füzetek, is-

koláskönyvek, írom az óravázlatot, egyszerre magam felé fordul a figyelmem, eszmélkedek, a szemem ott motoz a kutyaól körül, a gondolataim Jánosnál és Bogárcinál, a szám szétszalad a fülemig, nem a boldogságtól, hanem a keserúségtől. A kutya konokul feszesre húzza a láncát, ott forog-lódik lógó nyelvvel egész nap az ólja körül, a lábai éles szögben feszülnek a földnek, és remegnek az állandó erőlködéstől, egyetlen vágy a teste: elszakítani a láncot és elrohanni. Amikor ételt visz neki az öreg, szűkölve elhúzódik, forog az ól körül, a lánc rátekeredik a bácsi lábaira, olyankor ráhúz a lapáttal, puffan az ütés, a gyomrom görcsbe rándul, panaszosan és reménytelenül felvonít a kutya, a mellem elszorul, árnyékok motoznak az ablakon; végül is tisztáznom kellene önmagammat, milyen anya vagyok, és egyáltalán, hogyan történhetett meg, hogy ilyen egyszerűen elszakítottam magam Bogárcitól, csak ennyire futotta volna a szeretetből, és csak ennyire futotta a szerelemből, mert, ha jól meggondolom, és ez a röhej az egészben: én imádtam Jánost, vagy legalábbis azt hittem, hogy imádom, ami egyre megy, két évnek kellett eltelnie, hogy rájöjjek a tévedéseimre, Bogárci gyorsan nőtt, megtanult ülni, járni és beszélni, anyu tanította, micsoda jelenet, belépek az előszobába, a gyerek bömböl a szobában, anyu éppen beszélni tanítja: na, ne sírj, drágaság, az a kurva anyád is hazajön mindjárt, hogy tudtam én azelőtt nevetni, micsoda fények égtek azelőtt a szememben, és micsoda érzelmeim voltak azelőtt, hol volt az a pillanat, amikor minden elromlott, amikor kegyetlenné és cinikussá váltam, és egyáltalán, hogy tudtam ennyire elromlani, hogy lobogott a kék az anyu szemében, micsoda győzelmi tartásban állt János előtt, miközben csomagoltam, hogy sugárzott az arcáról a

ki nem mondott „ugye megmondtam” és „látod, csak ez lett a vége”, micsoda pofákat vágott János, amikor bejelentettem, hogy kértem és megkaptam az áthelyezésemet. El akarsz válni, csodálkozott rám hitetlenkedve, nem, mondtam, jól tudod, hogy nincs válókom. És, ha megengeded, kérdezte vigyorogva, meddig akarsz maradni abban a rohadt faluban? Kis borsot akartam az orra alá törni: amíg anyu megdöglik, mondtam. Akkorát robban a borsszem, mint egy dinamit. Ne félj, nyugtattam, jó soká lesz!

És most már ősz van, letagadhatatlanul. A háziék felöltöztek szépen, feketébe, és elmentek könyörögni a fiuk egészségéért, a lányok boldogságáért, vagy csupán a lelki üdvükért, egyedül vagyok a kutyával, határozottan megyek az udvaron, a kutyától felé, határozottan, pedig minden idegszálam feszül – mindig féltem a kutyáktól. Az állat elhúzódik, de elkapom a láncát, és magam felé rántom, a lábait előrefeszíti, s amikor sikerül magamhoz húzni, behörög az arcomba, lehelete nehéz, gyantás és rossz szagú, mintha ragacsos, apró állatokat köpne az arcomba, a szemében lobog a rémület, megveszett, villan át az agyamon, de a kezem már kiszaladt a nyakához, a morgás az ujjaimon keresztül jut a testembe, elfullad a lélegzetem az izgalomtól, ahogy lecsatolom a nyakörvét, ellököm, és rákiáltok: menj, szabad vagy. A kutya hatalmasat ugrik, két dobbanással eléri a sövénykerítést, és elrohan, csupa erő, csupa menekülés, csupa öröm a teste, ahogy végigvágat a kopár szántóföldön, lassan kavarnak előttem a tárgyak, hirtelen rám tör a meghiúsultság, ahogy a dombtetőhöz közeledő kutya után nézek, igen, ez a boldogság, gondolom, és felujjongok, ez a bol-

dogság, s akkor nagyot fordul velem a világ, egy pillanatra minden rám szakad, a kutya megáll a dombtetőn, szétnéz a kopár szántóföldeken, aztán megfordul, a feje lóg, a teste puha, a tartása gyenge és szomorú, ahogy lassan poroszkál visszafelé, ez volt az a pillanat, amikor úgy éreztem, megfulladok, végigrohanok az udvaron, kivágom az ajtót, és lezuhanok a székre, valami elromlott, valami elveszett bennem, nézem a kutyát, feszült lábakkal, idegesen járkál az ól körül, a lánc lazán kígyózik a földön, hát most már ősz van, letagadhatatlanul, esős, hideg, ronda ősz...